

SALA DE EXPURTURA

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

VALORI REPREZENTATIVE

P rin întreaga lor bogăție de idei și orientări, Tezele pentru cel de al XIV-lea Congres al partidului au o importanță categorică, alți în ceea ce privește actualitatea imediată, sfera politică și socială a acestora, cit și viitorul, perspectiva care se degajă și în virtutea căreia societatea românească, epoca pe care o trăim, se află într-un permanent și extrem de complex proces de aprofundare, într-un permanent și extrem de complex proces de afirmare a valorilor reprezentative ale muncii, gândirii și creației. Este acesta însuși fantul pentru care Programul-Directivă și Tezele pentru apropiatul mare forum comunist pot fi considerate, în totalitatea lor, ca unul dintre acele principii organice ale construcției socialiste, ale dezvoltării sigure și armonioase a patriei pe noi trepte de progres și civilizație. Acest principiu înglobează absolut toate domeniile existenței și le particularizează în același timp ca direcții și modalități de acțiune pentru sporirea necentenită a zestrei materiale și spirituale, într-un sens în care pot și trebuie să-și găsească pe deplin reflectarea intereselor supreme ale poporului, ale națiunii. De aici și multitudinea de aspecte care conduc în mod direct Tezele, multitudinea de semnificații pe care le comportă studiul, înțelegerea și însușirea lor, transformarea într-o fermă și unanimă conștiință patriotică, revoluționară.

Sub acest raport, cultura și arta, creația în general, nu numai că își sporesc propriul lor specific, dar dobândesc și o largă extensie morală, politică și socială, o implicare tot mai adâncă și tot mai activă în tot ceea ce privește realitatea, prezentul și viitorul, făurirea mai cu seamă a omului nou, înaintat, cu înalte și alese virtuți creatoare, patriot demn și înflăcărat, luptător neobosit pentru binele și fericirea patriei sale, a poporului său. Este vorba de însuși acel mod de angajare și participare a culturii, a literaturii și artei la opera vastă de edificare nu doar a unei noi societăți, ci și a unui om nou, este vorba de esențialul de contribuție, dintr-un impuls și o datorie la care îndeamnă nu doar actualitatea ci și tradiția.

Crearea este un mod de întemeiere prin conștiință și pe această filieră Tezele pentru cel de al XIV-lea Congres al partidului în-

deamnă la reflecții care ansează întreaga istorie a patriei, experiența luptei și muncii din anii construcției socialiste și îndesebi după Congresul al IX-lea, când la cîrmirea destinului național a fost investit, prin voința întregului partid și a întregii națiuni, tovarășul Nicolae Ceaușescu. De atunci istoria, ca și viața, s-a cuprins de adevărurile esențiale iar literatura și arta și-au primenit încet încet izvoarele cunoașterii, pentru a se putea exprima cu demnitate, cu spirit responsabil, cu dăruirea și pasiunea care le sînt caracteristice.

Lucașărul

- În acest număr: ■ CINTAREA ROMĂNIEI ■ INSEMNELE MUNCII ȘI ALE CREAȚIEI ■ Bogăția toamnei ■ Cenușuri hunedorene ■ Tinerețea clasicilor ■ Sinteze și profiluri

după cum se cunoaște, în cursul acestei săptămîni, secretarul general al partidului, președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a efectuat mai multe vizite de lucru în unități economice din Capitală și îndesebi în cele în sfera cărora intră buna aprovizionare a oamenilor muncii, desfășurarea producției către populație. Apare, și cu acest prilej, grija deosebită a conducătorului partidului și statului față de soluționarea în condiții optime a oricăror probleme de muncă și viață, a tot ce privește prezentul și viitorul, realizarea întocmai a obiectivelor actualului cincinal, pentru a pune o bază sigură îndeplinirii sarcinilor ce decurg din Programul-Directivă și Tezele pentru Congresul al XIV-lea, documente aflate în dezbaterea întregului popor. Dialogul cu oamenii muncii, cu producătorii bunurilor materiale și spirituale se dovedește fiecăr dată un puternic stimul în inițiativelor și măsurilor practice, concludente pentru starea de lucru prin care întregă țară întimpină apropiatul forum comunist.

În recenta sedință a Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., secretarul general al partidului a subliniat că există toate condițiile pentru a se obține creșteri măiestrite în plus, în toate domeniile activității economice și a indicat să se urmărească zilnic, la nivelul fiecărei întreprinderi, precum și pe fiecare ramură și ministere, modul cum se realizează planul, spre soluționarea operativă a tuturor problemelor de care depinde realizarea producției stabilite. Este acesta însuși stilul concret și direct ce emana de la exemplul tovarășului Nicolae Ceaușescu, de nevoita sa activitate. Săptămîna pe care o încheiem este ilustrativă în acest sens, semnificațiile care se desprind fiind în strînsă legătură cu cerințele noi etape, cu acea nouă calitate a muncii și gândirii și angajării revoluționare. La orizontul imediat figurează marele forum al comunistilor români, Congresul al XIV-lea, Congresul victoriilor socialiste, așa cum îl caracterizează conducătorul partidului și statului. Din această perspectivă, succesele vizite de lucru ale tovarășului Nicolae Ceaușescu au o importanță deosebită și constituie una din pirghile de referință ale întregii noastre actualități politice și sociale.

sint puține în lume! → aspectul acesta nefiind luat nici el în considerare în suficientă măsură, din nefericire.

Există, adevărat, oarecare dificultate în prelucrarea „lecției lui Creangă”. El e atât de personal încît nu se poate să nu-l scriemescă pe cel care îl urmează prea îndepărtat, transformându-l în simplul epigon. Dar preluările și contribuțiile adevărate nu se realizează în felul acesta, cum a dovedit-o, strălucit, Mihail Sadoveanu, care a învățat mult de la Creangă, a recunoscut-o singur, de mai multe ori, mult și cu folos enorm. Ceea ce e orălită în literatura lui Sadoveanu vine de la Creangă, de la Neculcea dar și de la Creangă, vine, de fapt, din literatura populară, a cărei oralitate, e bine, cred, să reținem acest amănunt, cu are nimic comun cu retorica goală, nu e discurs de circumstanță, e facere și refacere a lucrului, o reamănare și măturătură, e vorbă ruptă din suflul, e suflul însuși al poporului.

Pomenirea lui Ion Creangă, la o sută de ani de la stingerea lui din viață, e o dovadă în plus, alături de foarte multe altele, a preluării de care se bucură în România de astăzi valorile trecutului. Rău e că asemenea cinstiri, menținerea în atenția publică a valorilor acestora, nu au un caracter relativ permanent, cunoscînd o intensificare maximă la anumite date festive, rarefiindu-se pe urmă, cu toate că avem o critică literară cum nu există altă în Europa, care va să zică nu insistă asupra problemei, nu pentru că ea nu ar fi reală, ci pentru că nu vrem să umbresc în nici un fel cinstirea genialului și inimicabilului humulestean, care poate fi pus fără săvîrșire alături de Eminescu cu de Caragiale, el fiind, cu adevărat, dintre cei mari, dintre cei cu care merită să se treacă și ne mindrim.

Ion Lăncrănjan

PROGRAMUL-DIRECTIVĂ ȘI TEZELE PENTRU CONGRESUL AL XIV-LEA AL P.C.R. - REPERE ALE CONSTRUCȚIEI DE CONȘTIINȚĂ ATITUDINE ȘI ANGAJARE

dezbaterea Tezelor pentru Congresul al XIV-lea al P.C.R. și a Programului-Directivă la care participă în aceste zile premergătoare marelui forum toți comunistii, întregul popor determină în egală măsură și pentru sectoarele culturii, ale creației spirituale necesitatea unei analize profunde, nuanțate. Bilanțul realizărilor de pînă acum, structurat pe direcțiile trasate prin Programul ideologic al partidului - document fundamental la care avem datoria să ne raportăm în permanență - pune în lumină saltul înregistrat în perioada care a trecut de la Congresul al IX-lea al partidului, existența unei zestre spirituale ce trebuie evaluată în contextul marilor împliniri românești în toate domeniile de activitate. Timp al afirmării conștiinței de sine a națiunii noastre, al valorificării marilor tradiții culturale, ale creației libere care a impus valori ferme în literatură și artă, epoca în care trăim conferă creatorului un statut aparte, o condiție a existenței și a muncii în prima linie a frontului ideologic.

prezintă poporul român, realizările societății noastre socialiste. Avem nevoie de noi romane, de noi poezii, de noi filme și piese de teatru, lucrări muzicale și de artă plastică, care să contribuie - prin înaltul lor mesaj de idei și valoare artistică - la promovarea și afirmarea principiilor nobile ale umanismului socialist, la combaterea a tot ce contravine gândirii înaintate a epocii noastre, la creșterea generală a nivelului de cultură și civilizație al poporului.

Este o stare, este o atitudine care nu se pot învăța din cărți străine, din experiențe străine, ci numai trăind și înțelegînd orele vieții tale la tensiunea și la altitudinea timpului social al țării carea îți aparține. Cu încrederea, cu munca și cu iubirea.

Nicolae Dan Frunteletă

Prin El sintem Prin El sintem prezenți la datorie Cu mintea și brațele-nordate, Pentru-a înălța o nouă temelie Pe vetrele de la străbuni lăsat.

Ilie Antonie

Patrie Și iată acum Patrie bună înima noastră porțile dorului sună și-ți pune la timp curată uarea: și-ți fericeală-n sușuri cu zarea sub pace să-ți fie munții mereu ningă vise mărețe sufletul tău veșnicia a lumii Tu, Patrie mea, la temple să-ți fie norocul - o stea tu mamă preabună, cunună în toate, fii tinără veșnic în suveranitate!

Gheorghe Daragiu

PREZENȚA TINĂRULUI SCRITOR Metafora flăcării

O primă impresie pe care și-o lasă poezia lui Ion Cristofor este de spațiu atemporal, aliat sub zodia sacralului. Alți primii săi volum „In odăile fulgerului” (Dacia 1982) cit și recenta sa carte „Cina pe mare” (Dacia 1988) cultivă solemnitatea și grandioasa discursului, tinărul poet ardelenesc încercînd o apropiere între expresivitatea modernă și universal mitic. Apenența pentru viziunea oraculară se explică și prin faptul că Ion Cristofor aparține, prin formație poetică, unui spațiu cultural de esență blagiană unde „corola de minuni a lumii” rezită la acizii „catholitei”. Poetul vede universul suprasensibil, are revelația cosmicului: „Fleci. Însolit de suita vîntului / Solam ca marea în apă / Cu medaliile norilor pe piept / Pregătît să intri în anotimpul celor tăcuți / Las numele meu unei insule scufundate / Și vîntului pletele ca o flăcără”. În mai toate poemelor persistă o liti-niște plină de tăinele infinitului: „Tăcerea îmi promite un trup cu brațe de marmură / Luminat de comete pe falezele nopții”. Autorul excelează în metaforele revelatorii, fantezia lirică se desfășoară cu voluptate în spațiul sideral: „arborii ardă lent în savanele cerului”, norii due „aur și diamant, lumină grea”, pârul iubitei e „ca o flăcără strălucînd între stelele fir-

mamentului” etc. Poezia se constituie aproape în totalitate din astfel de imagini ale universului celést, cu preponderență nocturnă. Tipologic lirica aparține, ca să folosim un termen al lui Blaga, „lucifericului”, ea se înscrie din tainele lumii, din esența misterioasă a realului. Poetul închipuie peisaje fascinante: „O clipă în palma ta linie destinului / dezvăluie sub fulger / harta unui țînt de neliniștit / Marea în spatele tău își încuie cu vîriet porțile - ci tu / ca pe un orb măi porți de mină, melancolie / prin casele tale devastate de flăcări / în astă seară”. Titlul volumului de debut poate fi luat și ca o definiție a viziunii lui Ion Cristofor. Poemele sînt „odă ale fulgerului”, acute iluminări în întunericul tainei, scenariu liric e plin de efecte luminescente „vrăbiile sticlesc ca săbiile-n toamnă”: în alt loc apar „flăcări pîlpînd-ale unui oras scufundat”; materia posedă o fosforescență stranie. Cu o frecvență obsesivă apare imaginea unei cărți de foc citite în ceață, ca și aceea a „noșmului scris pe o parință în flăcări” poetul aude „fosnetul unui cîmp de

Alexandru Horia

Continuare în pag. a 7-a

JURNAL DE POET TOMIS

mi aflu cu prieteni vechi, în fapt de seară, în această toamnă, lângă statuia lui Ovidiu din fața Muzeului de arheologie din acest oraș atît de scump inimilor noastre, un mare poet german cu ani în urmă venise anume aici să calce cu pasul pămîntului testament al marelui poet latin ce-și doarme somnul de veci de o mie nouă sute saptezeci de ani încocoș în țărîna dacoromână a Pontului Euzin. Cîm testamentul său trimis credincioșei soții rămasă la Roma, pînă ce întinericul cuprinde lumina și răsar stelele. Apoi ne schimbăm la malul mării la cealaltă piatră de aducere aminte înfrunchindu-l pe Eminescu ce-și dorea somnul de veci în testamentul său tot aici la marginea mării, ascultînd seară de seară lumina înaltă limbile pămîntului.

Doi corifei ai sufletului nostru - Ovidiu pe care loraș îl socotea cel dintîi poet al neamului românesc, și Mihail Eminescu - adăugă aces-

tul oras ce-și propovăduiește în adine în Mythosul vechii Elade o splendoare acume. Nu poți porni într-acolo, nu poți rămîne aici cu folos fără cartea Tristelor și Ponticelor lui Ovidiu fără Lucașărul lui Eminescu în inimă la-mdeamină. Dacă există un oras în acest spațiu al neamului nostru unde poezii lumii s-or putea întîlni din cînd în cînd întru cinstea Logosului intrupat în istoria fiecărei seminții acesta este, îmi dau seama încă o dată, Tomisul Pontului Euzin al acestei mări cea mai perloasă și demnă de îndurac cum o socotea Herodot din vechime, între mările pămîntului.

La Liceul Mihail Eminescu, am întîlnit profesori poezii, oameni ai locului de-o frumusețe spirituală demnă de toposul unde le este dat să viețuiască întru bună zodie prin știința și scrisul viteșii lor. Unul dintre însoțitorii îmi spune: aici cu nicîdieri pe pămînt mi-am regăsit copilăria în piatră și inscripții, în mozaicuri și istorie, în această seperiatoare lătinată a Logosului întrupat, temelie de aur a poporului român.

Ioan Alexandru

CENTENAR

LECȚIA LUI CREANGĂ

II

C ălinescu, criticul și istoricul literar cel mai de seamă din întreaga noastră literatură, ale cărui gesturi le-au imprimat și le imprimă unui mare năvală românească de atmosferă și din ea se trage toată năvelistica noastră modernă”, afirmația aceasta fiind îndreptățită intru totul, nu pentru că aparține marelui critic ci pentru că năvela e desăvîrșită, într-adevăr. Orice încercare de a rezuma sau de a evidentia unul sau altul dintre sensurile pe care le conține fiind egală cu o demolare, farmecul care o învalvile pierd numaidecît.

Cineva încerca nu demult să refacă traieciul epic al năvelei, apăsînd mult prea mult pe „pedala posedării”, obținînd, nu știu dacă și-a dat seama, un rezultat deplorabil.

Nu încerc, tocmai de aceea, să zădăresc prin rezumare această biuierie epică, să releve doar ambiguitatea pe care se sprijină, o ambiguitate de cea mai bună calitate, modernitatea năvelei rezindînd în ambiguitatea aceasta a ei, în detașarea și finețea cu care este minuită tehnica sușestiei, în realizarea, din mai nimic, a unei atmosfere anume.

Nu mai atita fir epic dacă ar fi tors „Ion Torcălău”, cum l se zicea lui Creangă acasă, în copilărie, și încă ar fi fost de ajuns. Din fericire însă, din fericire pentru literatura și cultura română, el a mai tors și alte fire - fire de aur,

fire de argint - uniforme și fine toate, lipsite de noduri și de înădărituri, toarse cu trudă, cum spuneam, nevădînd însă nici un semn al stîngăciei, capacitatea acestuia de a îngropa truda cea mai chinuitoare în creații desăvîrșite aparținînd, nu mai e nevoie să spun, artiștilor de primă mărime.

„Harap Alb” e un alt fir, dacă mi se îngăduie să rămîn în perimetrul aceleiași comparații, purtînd însemnele acelorași calități artistice ieșite din comun. „Harap Alb” e un basm, se știe, basmul acesta poate fi socotit o năvelă fantastică de cea mai bună și mai convingătoare calitate. O năvelă modernă, aș zice eu cu oarecare teamă, nu pentru că nu ar fi așa, ci pentru că nu as dori să-i stîrnesc pe cei ce cred că modernitatea literaturii române începe cu ei și numai prin ei.

Schiară unei pînăle între aceste două scrieri - între „Moș Nichifor Cotcăriu” și „Harap Alb” - ar arăta încă o dată că modernitatea literaturii române începe cu ei și numai prin ei. Schiară unei pînăle între aceste două scrieri - între „Moș Nichifor Cotcăriu” și „Harap Alb” - ar arăta încă o dată că modernitatea literaturii române începe cu ei și numai prin ei. Schiară unei pînăle între aceste două scrieri - între „Moș Nichifor Cotcăriu” și „Harap Alb” - ar arăta încă o dată că modernitatea literaturii române începe cu ei și numai prin ei.

Un capitol de istorie literară

absența istoriilor literare contemporane duce la spargerea cârtilor de interviuri, a cărților de anchetă pe teme istorico-literare. Apare astfel o specie hibridă de istorie, de fapt o specie de memorialistică, care participă însă la început de sistematizare a materiei, la jurămintele de valoare...

de tineri, care se întâlnesc pentru a citi și discuta literatură proprie și literatură altora. Nichita Stănescu s-a desprins deci dintr-un laborator scriitoricesc, constituit spontan, conform unor afinități și unor desiderate, imprecis desenate încă de cel ce-l evocă...

Île ei și alte măturări și alți scriitori, putea amplifica, altfel zis, această deflatare de generativitate, demonstrând rămâne convingătoare și la acest număr restrâns, dar bine selectat de măturări ai lui Nichita Stănescu. Răspund la solicitarea lui Aurelian Titu Dumitrescu poezii Florin Mugur, Ioan Alexandru, Adrian Păunescu, Cezar Baltag, prozatorul Fănuș Neagu, pictorul Mihai Băndac, actorul Ion Caraculă, criticul Eugen Simion, literatul din altă generație, exterior de aceea a temei intime a cărții...

Tradiție și vitalitate

Că Ion Brad a ajuns la o experiență literară "redutabilă" o dovedesc deopotrivă expansiunea orizontală, cistigarea înecat a tuturor genurilor canonice (poezie, roman, teatru, exegeză), precum și sondajul tot mai complex al profunzimilor semnificațiilor ale spiritului uman. Ca scriitor polyvalent nu putea decât să acumuleze succesiv și, cel puțin cum o demonstrează recentele sale apariții, cele mai bune cărți sunt ultimele; dar ordinea editorială poate să dea și o idee (și măsură) despre procesualitatea secretă, acumulările nespectaculoase dar reprezentative despre treptele creației.

Chiar dacă este vorba de Romanul de familie sau de volumul de versuri Războiul cunoașterii, scriitura rămâne esențialmente aceeași: compactitate și univocitate a semnificațiilor, acuratețe și transparență, o arhitectură severă a textului din care nimic nu mai poate fi cîștit. Un ochi necruțitor conduce condelul la înfățișarea cu pagină albă. Oricum, stilul, gustul, pasiunea nu sînt incompatibile cu rigurozitatea și metoda. În roman, autorul se obiectivează complet, poezia are candorea și diaphanitatea marilor sentimente, exegeza parte critică înăscută dar dramaturgic scrie teatru ca un actor care a făcut studiul de regie. Nicodan, în nici-un text, nu se mai deslășește experiența literară a practicienilor altui gen. Autorul se detașează de toate repetațiile (sau virtuale) sale ipostaze, lucrează în specific, se mulează perfect pe canoanele ideale care potențiază ideile și le particularizează în subtilitatea creației.

IOAN GROȘAN: «Trenul de noapte»

Proza lui Ioan Groșan interesează prin funcția notativă realistă și sugestivă. Căuțiile erau vizibile încă din nouela Caravana cinematografică, unde o caracteristică lirică. Lirismul discret, înfiorat în paginile Caravanei cinematografice, este înlocuit în Trenul de noapte de o viziune realistă, preocupată de automatismele vieții, în mijlocul cărora apare însă, deodată, faptul neobișnuit, de excepție, nedictat misteriu chiar.

psihologică a vieții. În rîndul puținelor pagini pe care literatura română le-a acordat mentalității preadolescente și adolescente, cele scrise de Ioan Groșan în Adolescență se merită menționate. Svedevăria este cea mai lungă (fără a fi cea mai reușită) proză a lui Groșan: Trenul de noapte. Un tînr pe se se stabilește într-un sat și la locul precesorului. Va descoperi viața satului, care însemnă în acest caz și descoperirea misterului feminin intrinsec de păcătoasă și naturală înfrînare. Tema preelor așezate în păcat a mai fost abordată de Gala Galaction, dar în cu totul alt spirit. Emilian și abia bătăi din scoli, un tînr reformat. El nu și va face procesele de conștiință artificioase din nouela lui Gala Galaction. Desi nu face Svedevăria de dică cele mai multe pagini din Trenul de noapte, discursul nu face forța acestui roman. Desigur, Ioan Groșan nu și trădează vocația și calitățile, dar insistă asupra cadrului de realism social și psihologic al existenței lui Emilian, fără concentrarea care-l caracterizează în cele mai bune momente ale sale. Mai mult, în schimb, figura Anei abia conturată dar gestivă și cu o forță de persuasiune convingătoare. Finalul este substanțial, psihologic, și deschis, sugerind recitația.

VOR fi funcționând desigur reminiscențe livrate în scrisul lui Ioan Groșan, între care sintem îndemnat să facem trimiteri (spre exemplu Păianțele de Meșrin), dar Svedevăria, în ciuda lungimilor, are autonomia artistică, fiind în datele ei generale rezistentă. Tropii prozelor lui Ioan Groșan sînt mai ales urbani. El vin din cerul de vîrstă domniat de produse mecanice, caracteristice orașului. O teme tînră, nîină de vitalitate, este comparată cu o locomotivă sub presiune. Se pot aduce și alte exemple în care natura este explicată prin elementul mecanic. Procesul izbitor nu este însă artificial. Ioan Groșan face parte dintre

tineri care scriu azi o proză cu program urban echilibrat fără vechile tezisme. Ilustrativ rămîne eralitatea urmării vieții psihologice a personaje provenind atît din mediul urban, cit și din cel rural, fără diseminări teziste. Este una din caracteristicile constante ale acestei proze, svedevăria calitatii și a conștientizării istorice și sociale, este dedicată procesului uniform al vieții celor doi anepații (ferovier, înfrînat fără voie prin tolar). Raportul dintre aceste două subteranități este superior oricărui raportor și svedevăria este deosebită și deosebită psihologică într-o singură temă, svedevăria într-un cel mai simplu și în cel mai complex. Într-un chip svedevăria și imperios, în această perspectivă se asază și moștenirea distorsionată de cel de existință și habita de trenul albstru, trenul de noapte, un tren neobișnuit, care călătorește numai în noaptea și în zilele săptămînii. Drama este profundă, fiind vorba de o apăsătoare ferovier, care însă intră prin neobișnuitul ei, Trenul de noapte în a tornură fantezică din Trenul de noapte în care stîlul haitel este acuzat de întreprindere pe adevărată linie moartă, ceea ce aduce în discuție și problema psihologică și profesională de care seful de gară a lărgirii și asupra aceluiași psihicizării trece însă pe planul al doilea față de curiozitatea fantezică și delirantă a svedevăria. Acuarul vrea să scrie o istorie a svedevăria, abstru. El nu este normal, un svedevăria, este un profanos, care se crede în moarte. Deci, acuarul va scrie. Finalul Trenului de noapte plează această svedevăria care începe a la Basarabescu în orizontul fantezicului.

A Jous carte a lui Ioan Groșan, care confirmă stilistic Caravanei cinematografice, ni-l arată toxicată pe autorul Trenului de noapte deosebită mai mult rezistă tematice și stilistice. M. Ungheanu

VITRINA LITERARĂ
REPORTAJ ROMANESC. Florban Copcea («Viața ce de toate zilele». Ed. Albatros, 1988) ne oferă un amplu reportaj despre realizările constructorilor de hidrocentrale. Structurat după norma jurnalului (stabilirea precisă a perioadelor de timp, narativa la persoana întâi singular ș.a.), «reportajul» poate fi considerat un adevărat roman al cărui tel pare a fi cunoașterea amănunțită a vieții muncitorilor veniți din toate colțurile țării pentru a cântări cetății ale energiei românești. Autorul-narator nu își închipuie o lume, ci merge în mijlocul realității, pentru a o studia și înțelege. Portretele personajelor sînt schițate cu o pană hotărâtă, ce nu se abate să folosească cuvinte aspre dar expresive; totuși o adiere de lirism străbate rîndurile acestei grave încercări de o bărbătească responsabilitate asumată în fața conștiințelor umane pe care le-a cunoscut și le-a nemurit în această carte.

14 OCTOMBRIE 1989

PROZA
UN ROMAN AL «SUFLETELOR TARI»
Aureliu Goc
Aureliu Goc
Aureliu Goc

CONCURSUL DE POEZIE «ZAHARIA STANCU»
M. Ungheanu

CONCURS DE LITERATURĂ «PARTIDULUI» «ORFANDELE INIMII»
Aureliu Goc

CRITICILE SI PROFILURILE

Caragiale în biografii

Prin lucrarea sa din 1940, Serban Cioculescu a impus cercetătorilor lui Caragiale tipul de biografie pozitivă, documentară. Acest scriitor, lucid și necruțător satiric față de contemporanii lui, are parte de atunci de biografii care-i seamănă...

Jumătate: semnala (din păcate însă, nu dezvoltă) episodul cu incendiul din prima variantă a Nopții furtivoase. Pentru climatul ideologic al epocii ne-ar fi interesat mai multe relații despre modificările introduse de Ion Ghica în textul acestei piese...

Boris Caragea: „Recolta”

Hasdeu — contemporan necesar

Într-un veac și jumătate de la nașterea ideilor lui Hasdeu sîdiză crezia modernistă față de trecut, care, uneori, cerea ca asupra trecutului să acționăm discriminatoriu prin dislocarea formulor acestuia...

Boris Caragea: „Rod”

Problemele de mai sus apar în opera lui Hasdeu, după ce a întreprins o exegeză comparativă asupra tipologiei în basm, cu referință, îndeosebi, la fondul și forma basmului. Un alt exemplu, Prin 1873, Hasdeu folosește termenul precetare, cu echivalentul în franceză...

win, Wallace, și alții, pentru a ajunge la Kant și Hegel, celălalt Hasdeu secrete convingător: „omenirea ar fi rămas purtarea în fașă, eci mai niciodată civilizațiunea nu s-a datorit undeva unei singure națiuni nici ghlar unei singure țări...

Viata și opera

Greu, e, poate, imposibil — era, în orice caz, greu în acea epocă de la confluența secolilor, cînd a trăit Duhul Zamfirescu — să fii „boier” și scriitor! Adică: să fii „boier” — cu blazon heraldic; cu trasura la scară, cu cai englezești pe care, în timp de război, despre care ai scris (romantul în război), nu concep să-l dai la rechiziția căre, teoretic (era demitar politic) ai fost de acord; să ai funcții în stat să stai atîcția ani „prin străinătate”, să corepondezi cu copiii în limba franceză etc...

torul, apariția poemelor are aceeași semnificație ca pentru Măiorescu și Conversari — publicarea primelor poezii ale Eminescu. În semn de răspuns pentru solicitarea Măiorescu, Duhul Zamfirescu se simte dator să ia apariția volumului Poezii (decembrie 1891) de Macedonski... Al. Săndulescu și conștientizarea de România liberă din 24 decembrie 1889 este un literatură o reproduce în numărul 565 din 2 februarie 1882. Dar, în anul 1885 (an de multiple și importante semnificații pentru literatura literară a lui Don Padil) are loc „despărțirea definitivă de cercul literaturii și de Al. Macedonski” (Al. Săndulescu) și conștientizarea tot mai mare a propriei de Junimea. Măiorescu, inclusiv de Eminescu. Trebuie pe episodul epigramei lui Macedonski (episod care a marcat ruptura definitivă a lui Don Padil de literatură și mentorul său) ar fi de observat: că, deocamdată „despărțirea” e de conștiință, apropierea de Eminescu e de structură, o parte de cosmopolit (vezi pseudonimul de căutare spaniolă și reportajele sale din România liberă, excelent valorificate critic de Al. Săndulescu) Duhul Zamfirescu se simțea, totuși, în fibra sa lirică, mai mult, eminescian decît macedonskian...

Marian Vasile

Fănuș Băileșteanu

O perspectivă critică

aproape fiecare colecție împune tacit un cadru ce influențează mai mult sau mai puțin exegeza critică. În ceea ce privește dimensiunile și concepția colecției „Introducere în opera lui...” tipărită de Editura Minerva, acestea au drept țintă expunerea cit mai concretă a unui punct de vedere ce se revendică constant a fi al celei mai moderne sau moderne forme de receptare teoretică a literaturii. Cea de a treia monografie dedicată în ultimii cincisprezece ani lui Anton Holban (*) ne propune, de aceea, fără să ne mire, o lectură a operei prin grila (nedeclarată) a prozei post-moderne. Numărul crescînd al holbanienilor din ultimul timp îndreptățește intuiția lui Mihai Mănguilea că o parte din prozatorii și criticii de azi își găsesc în Anton Holban un precursor; o dovadă în plus de vitalitate a operei, în fond, privind lucrurile altfel, timpul real al unei opere nu este decât proprietatea obiectivă a modificării receptării, a modificării viziunii critice în funcție de evaluarea ei într-un nou sistem estetic de referință. Și dacă timpul obiectiv al operei ne apare ca o relație dintre evenimentele ei de receptare, atunci am putea face observația că în cazul lui Anton Holban se petrece un fenomen interesant — timpul obiectiv al operei pare cu mult mai dilatat decît cel istoric.

Autodiferențialitatea, ambiguitatea, parafraza, afișarea lucidă a tehnicii livretului, destructurarea discursului, lumea ca text iterativ, ludic, fragmentar, dorința de autenticitate, cebralizarea, reflexivitatea livrescă fac parte din inventarul estetic holbanian descris de Mihai Mănguilea cu o reală fascinație, ce va merge treptat spre identificare și contopire. Pentru că finalul studiului ne va arăta mai puțin în ce constă personalitatea critică a lui Mihai Mănguilea, ci holbanianismul său.

Cu tact didactic, autorul se menține pe coordonatele enunțate din primele rânduri ale studiului. Ca atare, se va proceda la o evaluare a prozei lui Anton Holban din trei anghitri, ce au în vedere modul în care prozatorul și-a înțeles și interpretat propria operă, ideile sale estetice; analiza scriiturii operei și, în fine, examinarea „imaginii ficționale” care operele lui Holban o proiectează spre noi. În tot acest proces de analiză a operei și a autorului, pionul esențial al demonstrației, fiind privit succesiv ca autor al scriiturii, ca personaj al ficțiunii și ca punct coagulant al particularităților și semnificațiilor scriiturii.

Profilul lui Anton Holban în epocă, precum și relația dintre om și operă, sunt cele mai problematice. Discursul critic este construit din demonstrații unor idei și nu din imagini, stări, personaje. Dacă ideile unui text se contrazic, atunci rezultatul va fi un șir de raționamente ce se anulează.

Astfel, la „Temele creației” se afirmă că, din punctul de vedere al lui Anton Holban, „creația trebuie ferită de ispită lirismului și a teatralității, evoluind din observația directă, din cunoștințele de viață” pentru ca toată demonstrația despre Sandu și relația sa cu femeile să contureze o mișcă teoretică ce își aplică ideile în real pentru a determina curtea de plimbare pentru a se lăsa dominat de acesta prin contemplație. Definiția dată literaturii de către Anton Holban („prin literatură să înțelegem anumite efecte conștient imbinabile și puse la un loc anumite anulează analiza pe marginea actualității literare a Sandu, întrucît „imposibilitate a cunoașterii” etc. pentru ca definiția verosimilului literar — faptul estetic validat de experiența personală — să complice și mai mult lucrurile. Ficțiunea romanescă de testată de personajul care creează, este reconsiderată de romanțier prin prisma psihologismului epocii etc. Evident, Anton Holban poate fi tot așa Holban la un loc, oscilînd între un balzacianism teoretic și proustianism de fond, între obiectivitate și ficțiune, teorie și creație epică. În alt sens, originalitatea lui Holban nu constă în faptul că, în mod paradoxal, el „contraface” (lucru foarte vechi, cunoscut de marii prozatori din toate țările). Toate epocile culturale au sperat să scape de „literaturizare”, la urma urmei, unul din paradoxurile vii pe care se construiesc însăși literaturile.

Mihai Mănguilea realizează toate aceste idei care încearcă textul critic. Interesantă rămîne recombinarea portretului personajului și romanțierului Sandu, un frigid, maniac al lucidității, autorul moral al sinuciderii Irinei (O moarte care nu dovedește nimic), cel ce își însușește personalitatea ca personaj, intrînd în ea este actual în text, ceea ce ne pilotază spre o lectură poliștită. În plus, memoria lui Sandu romanțierului îngreunează elucidarea adevăratelor sensuri deosebite pentru Sandu „timpul pierdut nu se regăsește, ci se pierde tot mai mult; în memoria sa se află, paradoxal, la război să-și iși opună — sub semnul uitării”.

Ca personaj, Sandu e văzut pentru început existînd („Temele ficțiunii”) prin relația cu femeile cărora le inoculează propria sa voință și un comportament dorit. Strategia erotică e a unui înșelat de dominare minimă erosul în absentă iubirii. Sandu va fi inclus într-o tipologie masculină „care nu-și confirmă virilitatea decît prin sclavajul femeii, dar care nu se simte puieric decît sub protecția ei” etc. Impregnarea femeii cu propria personalitate, într-o spectaculară serie de suprapuneri, face din Sandu un tip ludic a cărui variantă feminină va fi Dania, cititoarea aptă să intuieze psihologia autorului și să intre cu el într-un joc egal. Pe de altă parte, conturarea unui Sandu incapabil pe să cunoască, dar conștient că nu-l poate cunoaște pe realălt, deși iubirea imaginei precedente, deschide o altă cale de interpretare ce constă de astă dată în evaluarea memoriei ca un mod de ficționalizare și opacizare a propriei esențe. Memoria neclară oferă personajului holbanian o alură tragică, în comparație cu personajul proustian dotat cu o memorie suverană, incapabilă de a alunge la un sens, la adevăr, și va fi motivația acelei inclinații spre spectacolul „nuașat al morții” și „educației în(-)spre nefecieric”. Dedublarea permanentă, poza ironică, prezența spectacolului laudric dau trăirilor personajului o tentă de teatralitate. O altă concluzie decît va fi că personajul lui Holban este prin excelență spectacolul propriilor trăiri, nu însă actorul lor.

Scriu cu prudență, ferindu-se de concluzii transante, studiul lui Mihai Mănguilea are, cu toate acestea, o bună notă didactică. Meritul discursului său critic este că nu se sfîșie să-și afișeze contradicțiile, ambiguitatea de sursă holbaniană. Totuși, absența unei idei directoare lasă impresia de incertitudine și neclaritate.

Mirela Roznoveanu

*) Mihai Mănguilea: „Introducere în opera lui Anton Holban”, Editura „Minerva”, 1989.

A ACUTĂ CRIZĂ A VALORILOR UMANE

Universul dickensian, acea lume umbră... face o retragere plină de grave semnificații...

puțin celebrului Silvester Stone, înghesuit, pe parcursul a 109 minute, formidabilă cifră de 245 de acte de violență...

LUMEA CAPITALISTĂ

criză. Să ne mai mirăm atunci că, anul trecut, de pildă, la New York s-au comis în medie cinci asasinări pe zi? Chiar dacă, între cauze...

SECURIZAREA RELIGIOASĂ SAU ANULAREA CONȘTIINȚEI UMANE

Funcția economică și social caracteristică lumii occidentale se arată care a fost de secole...

fie recunoscute în special în ceea ce privește tinerii debusolați care, sub impactul brutal...

O INFILTRARE INDUSTRIE A ABIECTULUI

Funcționarea implacabilă a legilor profitului cu orice preț — chiar cu prețul dezonorării și al dezumanizării — se resimte din plin...

Violență, obscuranțism, prostituție, veritabile plăci pe trupul societății occidentale, surse de nemulțumiri și preocupări pentru familie, pedagogie...

G. Mureșanu

Leonida Lari

R. S. S. MOLDOVENEASCA

Zid

Parcă am intrat într-un nor Uraș care scapără De fulgerul ucigător Nimic nu mă apără.

Această iubire...

În această lumină de seară, Pe această poezie de munte, Tu ai gura atât de amară...

Din prăpăști de Jos se ridică Abur cald către-a culmilor ceață, Cu un fel de mîhnire și frișcă...

Cît mai trec printre brazi, viațătoare, Cît pe virțuri se rup din vestiminte, Pînă cereu le sapă-o intrare...

Cîntă sufletul meu fără nume, Nume are prin trupul meu, mutul; Fulger, timpul mă mușcă din lume, Vesnicie mă ține sărutul.

O molatăc, blîndă sfîrșită! Se asterne inec peste toate, Tu ai ochii căpruii de-nodolăi...

Cum se poate, cînd nici o căntă Nu conșteră hăul din mine? Și ca umbra ce-îl poartă cîndredî...

Turn de lumină

Cu o metaforă setea mea de absolut adăp, Față mării și verde și luce ca metalul...

Ivarșite din înalturi furtuna În a sufletului meu tăcut ogîndă, Ce va fi mine încă de azi se perindă...

Fășește-mă de trăiri fără candoare, De cuvinte fără putere mă apără, Peste întineri acvatice ochii mei scapără...

Acum va izbucni furtuna divină, Întrînd clădiri și destine, Undeva între cer și pămînt voi rămîne...

La sat

Căderea surdă-a ploii și chipul tău în gînd, Un rin de libertate sub lună delirînd, Și dăru nostalgic ce-aproape m-a învins...

SPORT

Ne trebuie două fumuri din pipa lui Piontek

S-au scurs doar vreo zece minute de când s-a încheiat meciul Danemarca-România...

Șențiază vîntul teatral londonez A ACESTEI VIEȚI A COȘTUITOARE PRESENȚA COȘTUITOARE...

Cel mai mult dintre erorii englezi de teatru și film se toarnă ca experiența lui Hoffman, venit de la Hoffman...

Cu cît mai grea povară —, cu atît numai a lul Privindu-l cum se zbate, îmi amintesc durul, Că dorul răzbumării pe-atîta i-a pierdut...

Impotriva luminii nu merge nu merge nicieind Vîntul prăspăt e înșă și are ceva de copil, Peste drumul de-a pururi a multăpîmîntului gînd...

Sînt om și sînt puternic Sînt om și sînt puternic, dar mă încercăz-ades O să-lăscuțu mare și-mi prîlungeste chinul...

Tata Războiul ca o rană ce nu se mai lega i-a urmărit pe tata într-o viață-a sa.

Și-abia cînd presîmțire l-a apăs profund, surse: „N-am să mor eu, eu am să mă ascund” Unde te-ascușezi, fată? că vîntu-a răscolit nisipul în pustie...

REVISTA STRĂINĂ

MANORAMA ȘAFA DE scriitorii pentru copii din India. În această țară...

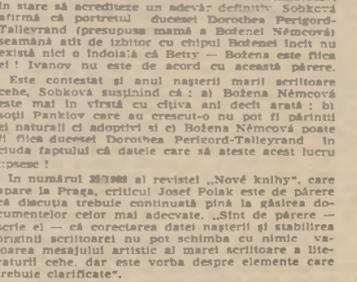
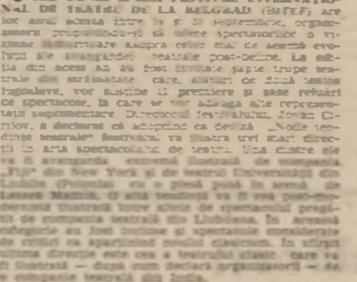
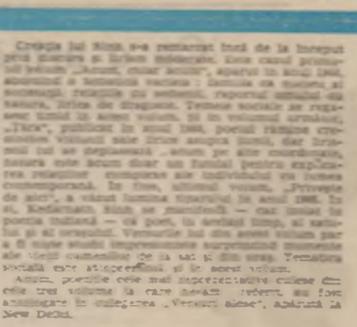
UNA DINTRE CELE MAI MARI BIBLIOTECI PEDAGOGICE DIN LUME este Biblioteca Komarov...

CE ÎNSĂMĂNA SĂ FI SCRITOR ÎN BRAZILIA? A fost întrebarea profesorului brazilian José V. Veiga...

CEL DE-AL DOILEA FESTIVAL INTERNAȚIONAL DE TEATRU DE LA MELBOURNE (MELBE) are loc...

ARTICOLELE PUBLICE SEPARATE DE CEBRYATOBII CEBRYATOBII SOBROVA SI MIBOSLAV IVANOV...

SENȚIAZĂ VÎNTUL TEATRAL LONDONEZ A ACESTEI VIEȚI A COȘTUITOARE PRESENȚA COȘTUITOARE...

Luceafărul Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Redactor-șef: Nicolae Dan Frunteletu, Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), A. I. Zăinescu (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA: București, Piața Șelii nr. 1, tel. 17 32 09 ADMINISTRAȚIA: Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 96

Tiparul executat în: COMBINATUL POLIGRAFIC CASA ȘCINTEII

Fănuș Neagu